

Чурапчыга күн тахсар!

САҢА ОЛОХ

12+

100 ЛЕТ
ЯССР
1922-2022

Чурапчы улууһун хаһыата

Бэс ыйын 10 күнэ, 2022 сыл, бээтинсэ

№ 22 (11848)

стр. 2

ОБО СЫННАЛАНА

Обо сайынны
лаабырыгар
сурутуу сааланна

А.П. ИЛЛАРИОНОВ ТӨРӨӨБҮТЭ 80 СЫЛЫГАР

Саха Норуота
сүгүрүйэр киһитэ

стр. 3

ДОРУОБУЙА ХАРЫСТАБЫЛА

СЦА 1 ассоциация-
исписэлиһтэрэ
сырыттылар

стр. 4

ТЭТТИК СОНУННАР

Улууска кууруссалары аҕалан түһэттилер

Чурапчыга дыг кэргэн экономикатын сайын-
нарыга туһуламмыт бырагыраама ситиһинилээх-
тик үлэлиир. Ол курдук, бу күнүргэ, сайаапка
быһытынан, Дьоккуускайдаагы котор фабрика-
тыттан кууруссалар кэллилэр. Бастагы баартиһа-
ны аҕалан Мугудай, Одьулуун, Хоптобо, Чурапчы
нэһиликтэрингэр тарҕаттылар.

Кууруссалары аҕаларга айан ороскуотун улуус
дьаһалтата барытын уйууна. "Бэһэһэ кэһэ Чу-
рапчы нэһилиэгин олохтоохторо "Куоҕаһы" ТОО-
тан хэлэн ыллылар. Уоннаабытын бу нэһилиэгэ
нэһиликтэрингэр тиксэрэһтэрэ," – дигэн улуус
баһылыгын тыа хаһаайыстыбатыгар солбуһааччы
Анжелика Неустроева билиһиннэрдэ.

Бааһыналар агрохимическай туруктарын бэрэбэрэкэллилэр

Саха өрөспүүбүлүкэтин министэриһтибэ-
тин иһинэн үлэлиир сирин оноруу сулууспатын
7 кииһилээх биригээдэтэ Чурапчы улууһун нэһи-
ликтэрин бааһыналарын агрохимическай ту-
ругун бэрэбэрэкэллэр соруктаах бу күнүргэ
үлэни сыйдылар. Кииһилэр тыа хаһаайыста-
батын министэриһтибэтин дьаһалынан Чурапчы,
Горнай, Уус Майа улуустарыгар барыта 25900 га
бааһынаттан проба ылыахтара. Чурапчыга барыта
8600 гектар сиргэ чинчийэр үлэни ылыахтара.

Чинчийин түмүгүнэн бааһыналарга туох
уобурдуу тийбэттин улуус агрономнарыгар сүб-
элээн биэрэһтэрэ. Улууспутугар быһыл Ийэ сир
сыла биллэриллэн, баһылык Степан Саргыдаев
урукку бааһыналары сөргүтүүгэ быһаарыах үлэ-
ни тэрийэр. Маныаха бааһыналар агрохимическай
туруктарын чөлүһүн үлэни-хамнаһы сүрүн-
нүүргэ улахан суолтангы ылыаба.

Улууспут киинин кэрэ бөлүө миһэтэлэрэ сиһэккиһинэн чөлгийиэхтэрэ

Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата Саха АССР
төрүттэммитэ 100, Өрөспүүбүлүкэ Ийэ, улуус-
ка Ийэ сир сылларын чэрчитинэн, улууспут тэ-
рилтэлэрин, түөлбэ олохтоохторун көмөлөрүөн
нэһилиэк иһинээҕи искиһиэрдэргэ бэһэһэнигиттэн
сиһэки арааһын аҕалан олордон эрэллэр.

Быйыл нэһилиэк дьаһалтата Дьоккуускай кю-
раттан 10 тыһыынча сибиккени аҕалтарда. Онон
киһи бөлүөссакка, искиһиэрдэргэ, кэрэ бөлүө
миһэтэлэргэ бу күнүргэ сиһэки олордута саба-
ланна. Маһа улууспут тэрилтэлэрэ бары тахсан
күргүөмнээх субуотунуугу тэрийдилэр. Маһан
сайын учаастактарынан сыһаарыллыбыт үлэһит-
тэр сыһынын үргээн, уобурдан, уу кутан түбүктээх
үлэлэрэ сабаланыаба.

Үрүн тунах ыһыабынан!

КОРОНАВИРУС УТАРЫ ҮЛЭЛИИР СУҢАЛ ЫСТААП ИҢИТИННЭРИИТЭ

Бэс ыйын 8 күнүгө туругу-
нан улуус инфекционной отделени-
стыгар 1 киһи сытар. Таһыттан 1
киһи эмтээр.

Вакцинаны быһаарынан 11204
киһи ылыахтаабын, билигин 9293
киһи бастагы компонентин, 5698
киһи иккисин ылбыт. Вакцинаны

ылбыттар туруктара үчүгэй.

Бэйэни харыстанар туһуттан
илиһин чаастатык суунуҥ. Ыа-
рыы сиһиктэ (температура таһы-
стабына, сыты, амтаны билбэт бу-
оллааххытына, сөтөлүнөһхитинэ)
бырааһы ыгырыҥ.

Чурапчытаагы киһи баһыһа

COVID-19

суһал линийэттин төлөпүнө –
89618696878, 89644202833
Роспотребнадзор – 84115141272.
ЕДДС – 84115141660.

ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгээнэриттэн

Өрөспүүбүлүкэ Ил Дархана
Айсен Сергеевич Николаев
ааспыт нэдиэлэбэ үлэтин
сүрүн түтэниэриггэн эһиэхэ
бииһиһиһэрэбил.

Ыам айын 30 күнэ. Ил Дархан быланньыр муһнаахха өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын иннигэр халаан уутуттан эмсэҕэлэбит дьон хоромьуларын түргөтүк ааҕарга уонна федеральнай таһымга хамнаһы, социальнай төлөбүрдэри индексациялааһыттан, итинэн экэниэмикэни өйөөһүнүгэ ылынылыбыт мигрэлэри олоххо киллэрэргэ соруудахтаата.

Бэрэсидгийн Владимир Путин соруулагдсан дайдууга олох олоруу алын тахымын 10% индексир-ялыахтара, майн сэргэ үлэлээбэт бизнсийлээхтэр бизнсийлээрэ 10% үрдүүдэ. От айын 1 күнүттэн хам-наһы 10% улсаатынхарахтара. Саха иррин салалтата бу индексаша эр-гийлээхтэ кээлгэр онгоһуларын туһутар туһааннаах докумуоннары ылыныаба.

Айсен Ниналаев федеральной тахымна ытыллар өйбүл итэрэлэрин кэнсипиттарин санаатта уонна бу болпур уостары контуруоллуурга дьаһалда.

Ол курдук, Саха сирэ коммунал-
най инфраструктураны сайынна-

рынга Национальнай түтүс туруктаах буолуу пуондатыттан үп көрдөөбүт сайаалката ааста. Ороспүүбүлүүбүс сылааһынан хааччыныы өнгөтүн хааччыстыбатын үрдэтэһи 1,4 млрд солкуобай харчыны биэриэхтэрэ.

Дюнуу хаарбах дүнтэтэн көһөрүү-
г эрэгсийнэн ОД-КХ пуондатыл-
тан 25,7 млрд солкуобайы ылыаба.
Өрөспүүбүлүкэбэ 2023 сылга дүзү
4 020 саахалланар туруктаах дүнтэт-
тэн 9 тыһыынчаттан тахса киниги
көһөрүөхтэрэ.

Саха сирингэр 2022-2023 сылларга успуорт эбиптэктэрин тутууга эбии 152 мөл. солкуобайы тыырыахтара. Бу үбү «Бизнес-спринт» федеральнай бырайыак чэрчитинэн модульной успартыыбынай саалалары уонна «оfдөөх» успартыыбынай быдалааккалары тутууга биэриэхтэрэ.

Ылам айдын 30 күнэ. Айсен Николас эрэгтэйгэн эконимиканы сайыннарынга субал ыстаабын муунарын ытта. Саха сирингэр санкциялар кинриилэрин усулуобуйатыгар эконимиканы өлөөлүүнүгү мээрэлэри ылымнаах үлэ салгы ытыттар. Манна аңымат учараттаах муунаахха коммуналнай уонна социалнай эбийиүктэри тутууга сыһыаннаах ыйытылары уонна көтүгү оройуоннарга сибээс үлэтин көрдүлөр.

Саха сирингэр бэчээт индустрия-
тын ойуур туһутаар кумаабыны хаһаа-

ныхтара. Бүгүн өрсүүбүлүктөүки типография 30-ча хайматы уонна 16 сурунаалы, итээни кинигэлэри, учебниктары, олоххо наадалах араас литератураны бучээттээн таһаарар.

Итгэл сэрэг мундлахха туристической агентстволарга, туристической баазаларга уонна туруоператорларга биир юлтым субсидияны огоруу тулунан урбаан мундистористибэттин этгитин сөбүнэн аахтылар.

Бүс мыын 2 күн. Айсен Николасов кэскилдэх чиглэинилэри ыттар нуонда дириэктэрэ Андрей Григорьевтыын көрүстэ. Кэпсэтин өрөспүүбүлүкэ научнай-технологическэй кылабын сайыннарыны, омух табаардарын солбуууу уонна «Хоту» научнай-үөрэтэр киини бырайыактарын олоххо киллэрини болтуруостарын тула баала.

Пуонда үлэһиттэрэ «Хоту» научнай-үөрэтэр киин бырайыактарын уонна Саха сириг научнай тэрилтэлэрин үлэлэрин-хамнастарын кытта бэллэхтэрэ.

Бэс өйний 3 күн. Ил Дархан Үс Хатынхад өрсөлдүүлүкэ 100 сыллаах үбүлүйтүгэр анаммыт Туймаада өһиыбэр бэлэмнэний мунһадын ыһта.

Муныахха Үс Хатынга тэрдэр суоллары өрөмүөннээгин, хөнгүрүөдлүүр – пропугу көрөр нуутиар, массына туруорар сирдэр, өптүбүс тохтобулларын, атыы-эргээн сирдэрин боплурюстарын көрдүлэр.

Үс Ханыг түлээлэлэртэр бүтүн өрөмүсөнүүр, чөлүтэр түйэрэр үдэ мытыллар. Былааһыга күнү көрсөр сирн көһөрүү уонна театральнай былааһаакаҕа сүөнэни тууту кирибит. Итинн тэнэ ыһыныыктары уонна ыспартыһыынай былааһаакаҕа мас трибунаны сагардыахтара. Мөһөн даҕатан эттэххэ, ыһыах билэр кэрэ бэллэ тэрэһининэн мас тардыһыы- тылар аан дойду чемпионнааҕа бую- луба.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэжирэтээр.

ТЭРИЛТЭ ТҮБҮГЭ

**Ийэ (дьиз кэргэн)
хапытаалын аныыр отдел
үлэтиттэн**

Саха сиринээри Пенсиейнай пуонда отделениета 2021 сыл бос ыйын 1 күнүттэн ис тутула уларыыан, тус-туспа пенсия болтуруостарын хайысхаларынан Өрөстүүбүлүкэ араас улуустарыгар сана Отделлар аһылдыбыттара. Ол курдук, билиҥи улуустуугар Пенсиейнай пуонда биир улахан хайысхата – Ийэ (дьиз-күргэн) халытаалынан өлөрөр дьиз усулусбуулатын тупсарылыа киирэр сайабыллыанналары көрөр, аныһыр санаа өдөл тэрлиһитэ.

Бу өтдөл Сакх сирин бары мулуктарыттан дың-уот усу-
луобуйатын таһымын тупсарыыга ийэ халыктааһын туһаһарга
күнүр сайабылыаннаалары көрөр. Олорор дың-уот усулу-
буятын таһымын тупсарыыга күнүрэр хайысхаларынан бу-
олаллар:

• 300 3 саяхыттан – бэйэ кыагынан эбэтэр тутуунан дьарыктанар тэрилтэни кытта дуогабар түһэрсэн; сана дьиэ-тутууга, кэнэтигэ; дьиэни апылаһарга; дьиэ тутуутун, кэнэтигин ороскуотун толуйууга; өлүүлэһэн тутуу дуогабарын сорох чаалык талөөхүгэ;

- оёо саайттан тутууга суох дынни атыслаһы-
га эбэтэр дынни тутууга ылыллыбыт баан эбэтэр нэс биз-
рэр тэриштэ нэстэрин төлөөһүндэр, ипотека кирадынтин
манкайгы төлөөбүрдэр.

Отдел салаазаачытынан Чурапчытаабы Пенсiоннай пуон-
да управлениетын Ийэ (дэгэ-күргэн) хагытаатын кыда-
батынай исписэлиинэ Саргылана Николаевна Макарова аананна.
Оттом солбуйаачынынан Мотрена Михайловна Ефимова буол-
ла. Отделга уопсайа 11 үлэһит баар. Манна Чурапчытаабы
Пенсионнай пуонда управлениетын араас хайысхаларыгар
үлэлээбит урдук квалификациялаах исписэлиниктэр үлэһит-
лэр. Ол курдук пенсияны аныыр отделтан, китийбэстэри
кытта үлэһит сулууста уонна персонализированнай учуот
бөлөхтөрүттэн киирбиттэрэ.

Отдел бастаан алжж үлэни көрсүбүтэ. Ол курдук, 2006 |
сыл ахсынны 29 күнүтэр тахсыбыт «О дополнительных |
мерах государственной поддержки семей, имеющих детей» |
256 №-дээх федеральная сокуон сүрүн ирдэбиллэрин уон- |
на Дойду үбүн аһыыр быраабылаларын үөрэтингэ биир ый |
инииттэн испислинистэргэ үөрэби ыттан, бэлэмнэни үлэ- |
лэр барбыттара. Ону таһынан 2010 сыл от ыйын 27 күнүтэр |
тахсыбыт 210 нүөмөрдээх Федеральная сокуонга олобуран, |
тэрилтэлэр икки ардыларыгар оҥоһуулар электроннай ирдэ- |
биллэринэн Российскай Федерация араас регионнарыгар |
ытыллар үлэни тэрийбиттэрэ.

Отдлыг хамта ёгса үзлэлээр тэрилтэлэринэн буолаллар: Өрөспүүбүлүкэ уонна Дойду муниципальнай тэрилтэн дьаһалталара; тутуу отделлара; элбэх өнгөнү өгсөрөр киин; баан тэрилтэлэр; РФ Росреестрын Федеральнай кадастровый палататын Саха сиринээҕи салаата; ону таһынан Өрөспүүбүлүкэ прокуратурага; ис-дьыала уорганныра.

Ангыг олох ирдэбилшгүйн, сударыгшбанаай өнөлөрүнэ туһаны электроннай ситтм нонгүв ананылгта Пенсониай пуонда сүрүн сыалынан буолар. Ону тэнэ ийэ (дыс-кэргэн) халытаадыгар бырааштаах киһи тэриэтэбэ кэлбөккэ эрэ, иитэриниэт комотүнэ сайабылыманнаатын бизэриэтэ, халытаал үбүн сокуонунан ыһыллыбыт кэмнэгэр анааһына - от-дел мангыһайы соруга буолар.

Бигр сүл устата, уопсайа, 9749 сайабылыаннаа киирдэ, олгон: 2021 сылга – 5712, олортон 3394 сайабылыаннаа оё үс сааһын туолуон иһиннэ туһанныллыан сөптөөх хайыскаларга - ипотека киирдэһиттэр, дьиэни туттууга, атыылаһыыга ылыммыбыт сойуом иэстэрин төлөөһүгүз уонна киирдэһит ыларга маннайгы чааһыгар, 2318 сайабылыаннаа сэртипикээттээх оё үс сааһын туолбутун кэнииттэн туттуллар хайыскаларга – дьиэни бэйэ кыаһынан эбэтэр тутуу тэригэтин көмөтүнөн тутууга, кэңистигэ, дьиэни атыылаһарга, өлүүлөһөн тутуу сорох чааһын төлөөһүгүз уонна тутууну толуйууга; 2022 сыл бэс ыйын 1 күнүгэр дьиэни – 4637 сайабылыаннаа киирдэ, олортон 2740 оё үс сааһыгар дьиэни көрүлэр хайыскаларыгар; 1297 сайабылыаннаа – оё сааһыттан тутулууга суох хайыскаларыгар. Отдел үлэтин сүрүн смала-соруга үлэтин түмүгүнэн буолар – Ороспүүбүдүкэбит оёлоох ыаллара дьиэлэрин-уоттанын, олорор устулуобуһаларын таһымын туһаарыылаа.

Билингги туругунаа, ийэ (дынэ-кэргэн) хапытаала 524527,90 солкуобайга тэннэйэр, уонна иккис эбэтэр онгон кэлэр оҕолорун 2020 сыл кэинэ оҕоломмуттарга, ийэ ылбыттарга – 693144,10 солк.

Анна ЗАХАРОВА.

ОБО СЫННЪАЛАҢА

Обо сайынгы лаабырыгар сүрүтүү сабаланна

Бэс өйын 3 күнүттэн са-
йынны лаабырга сурутуу
сабалална. Бу туһунан улуу-
стаабы үөрэх салалтатын
интэр-отделын уонша эбин
үөрэхтээһинин начаалын-
ньыга Анастасия Спиридо-
нова иһитиннэрдэ.

Кийин бэлтгээбитнэ, бы-
пылгы үерэх дыйлыгар 15 оркуо-
лаада күнүскү лаабырдар, 2 оркуо-
лаада - Хайахсыкка уонна Аммаба-
оҕо былаһааккалара үлэлэхтэрэ.
Мань таһынан Мулудайга, Мы-
рылаада, Чакирга, Дүрүтүгэ, Мын-
дагайыга уонна Чурапчы гимна-
зиятыгар балаакканан лаабырдар
аһыллыахтара. Сайын устата 1475
оҕо хабыллара былааннанар. Мань
таһынан Чурапчы улуусхуттан 16
оҕо өрөспүүбүлүкүтээги квотаны
Приморский уонна Краснодарский
кыраайдар лаабырдарыгар сыһыана
балаары сылдьылар.

Мындагайыга «Кустук» ла-
абыр түрт сезонунан үлгүлөн, ба-
рыта 360 оёну хабыза. Ол эбээр
бирдин сезонга, 14-түү хонукка,
90-нуу оёо сыннаарыгар мизет-
тахсыза. Былырын бир сезон 21
хонуктаах этэ.

Бийлгы сынналанга араас хаблангаа маастар-кыластар ыгтыл-
лыахара, улуус биллэр-көстөр
дьонун кытта аһаас көлөстүүлэр
тэрелдихтэрэ.

Төрөлүүтүр оболорун лаабырга сырыттынаралларытар, бзе ыпын 3 күпүттэн edu.e-yakutia.ru саайтка кириэн регистрациялаан, сайаатка ыытыахтарын сөл, (лаабыр үздүгү 10 хонук иннинэ регистрация

сагаланар. Ол эбэтэр иккис сезон
от ыһын 2 күнүттэн сагаланар бу-
оллабына, сагалатка бэс ыһын 22
күнүттэн ытыллар). Кирибит сайла-
апклары салгыһы хамыйыһа анал
балаһыаһынан көрөр.

Марфа
ПЕТРОВА

А.П. ИЛЛАРИОНОВ ТӨРӨӨБҮТЭ 80 СЫЛЫГАР

Саха Норуота сүгүрүйэр киһитэ

Афанасий Петрович Илларионов Судаарыстыбаннай суверенитет туһунан декларация барылын суруйбута, Ил Түмэн бэрэстэбинтэлэрин палаататын бэрэс-сэдээтэлэ, өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннаа сайдарыгар, сүһүөбэр турарыгар элбэҕи онорбута. Саха сириг үтүөлээх юриһа, поэт, тылбаасчыт этэ.

Кини 1942 с. алтынны 18 күнүгэр, ол эбэтэр чуралчылар бэрт соторутааҕыта эрэ хоту көһөрүллэн тинийбит улуустарыгар Эдьигээн Натаратыгар төрөөбүтэ. Кини Хайахсыт сэттэ кылаастаах оскуолатыгар дыһун-нук үөрэммитэ. Учком бэрэссэдээтэлэ, кэспиргэ конференсье, үлүүһүт бэрэ, хоһоонһут туйгуна этэ. Диринг орто оскуолатыгар эмнэ учком бэрэссэдээтэлэ, араас тэрээһиннэргэ, уопсастыбаннай үлэлэргэ үөрэнээччилэр салайааччылары, тэрийэччилэрэ этэ.

1961 сыллаахха Афоня аҕата Петр Афанасьевич 44 сааһыгар ыраахан мариыттан өлбүтэ. Ил-элэр Елена Васильевна 4 уо-латтарынан бэйэлэрэ эрэ хаал-быттара. Улаханнара Афоня 9-с кылааска үөрэнэр. Онон кини бырааттарын иттиһэргэ, ийэти-гэр көмөлөһөр сыаллаах оскуо-

ла кэнниттэн, үөрөбөр төһө да үчүгэй буоллар, бисэ сыл устата колхуоһугар, совхуоһугар араас үлэлэргэ үлэлээн, бырааттара улааталларыгар улахан тирэх киһинэн буолбута. Ол үлэни сыйдыан, олоһун аргыһын Венера Егоровнаа көрсөн добордоһуу-лара саҕаламмыта.

Афоня 1967 сыллаахха Сверд-ловскайдаагы юридическай үнүстүүт устудьуона буолбута. 1969 сыллаахха Венераһын кыт-та холбоһон ыал буолбуттара. Үөрэхтэрин бүтэрэн, Афанасий Петрович Дьоккуускай куорат но-тариянаа конторатыгар нота-риуһунан аһаммыта. Онон биһир сыл үлэлирин кытта, Орджо-никидзевак оройуон судьуй-атынан аһанар. Покровскайга олорон судьуйа түбүктээх үлэтин быһыгар Сергей Есенин «Пер-сидские заливы» циклы, Расул Гамзатов 60 сонеттарын тылба-

аһын саҕалаабыта. Покровскайга олордохторун, 1975 сыллаахха иккис кыыстара Лена төрөөбүтэ. Ити сыл Обкомга ыгыран, Не-рюонгрига ытталарын иһитин-нэрбиттэрэ. Онон 1975 сыл Не-рюонгри куорат тэриллэнигэр норуодунай сууту олохтоһон, онно бэрэссэдээтэллээн уонтан тахса сыл үлэлээбитэ. 1977 сыл-лаахха Нерюнгри уонна Чурапчы оройуона «Сиргэ уонна өтүй» добордоһуутун олохтообуттара. Ону тэрийсннэ Афанасий Пе-трович кыттыбыта. Оччолорго Чурапчыга райсэбиэт бэрэссэдээ-тэллээн Р.Р.Буришев үлэлиирэ. Кини истиг доботторо, Нерюн-гри райсэбиэтин бэрэссэдээтэлэ М.П.Кочнев, Үрдүкү Сэбиэт Пре-зидиумун сэкирэтээрэ Е.Д.Кыч-кин өбөбүлэринин шэфтэһингэ чурапчылар талыллыбыттара. 1986 сыллаахха дьэ тутар комбинээккэ каадыр отделын на-

чаалынныгынан аһанар. 1988 сыл Дьоккуускай куорат испол-комун дьэни-уоту түнэтэр от-делын начаалынныгынан ю-лэр. 1990 сыллаахха Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтигэр сокуоннарга отдел сэбиэдиссэйинэн ыгырыл-лар. Ити сыл балаан ыйын 27 күнүгэр судаарыстыбаннай су-веренитет туһунан Декларация Үрдүкү Сэбиэтинэн ылыннылар. Декларация барылын Афанасий Петрович суруйбута.

1991 сыл Саха өрөспүүбүлү-кэтин бастакы Бэрэсидьиэнэ Ми-хаил Николаев Афанасий Петро-вичи конституционнай быраалка уонна судаарыстыбалар икки ар-дыларыгар сыһыан боплуруоста-рыгар сүбэһитинэн аһанар. Урук-ку өттүгэр ханнык да дьинтээх былааһа суох өрөспүүбүлүкэбит судаарыстыбаннаа бөбөргөтүү, экономикада бэйэтин бэйэтэ дьаһаныы суолунан эрчимнээх-тик хардымалаабыта. М.Е.Ни-колаев Сойуус да, Арасыһа да бастакы салайааччыларыгар өрөспүүбүлүкэ инники кэскили-гэр тыын суолталаах боплуруос-тары хорсунуох туруорсара. Дьэ, онуоха кини хамаандата эмнэ сагалыы, эрчимнээхтик үлэлиирэ ирдэнэрэ.

Афанасий Илларионов аҕыах сыл иһигэр суда-арыстыбаннай приводеение салаатыгар урагы таһаарыа-лаахтык үлэлиирэ. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Консти-туционнай чочулан онорууга, атын да сүткэн суолталаах сокуоннары ылыныгы кини биллэр-кестер оруолла-ммыта. М.Е.Николаев сору-даһынан Афанасий Петрович Союзнай дуоһаары онорсуу-га үлэлиирэ. Россиякай Федерация Төрт Сокуонун быраһыатын дүүһүлүһүр-эс принципнааһынаа помина-лаах этэ. 1993 сыл ахсынныгы Ил

Түмэн быыбарыгар дыоку-таатынан талыллар. Ити сыл тохсунньуугар Бэрэ-стэбинтэлэр Палаатала-рын мунньаһар Афанасий Петровичи дыокутааттар Палаата Бэрэсэдээтэллээн талаллар. Афанасий Петро-вич өрөспүүбүлүкэ суда-арыстыбаннаа сайдарыгар, сүһүөбэр турарыгар, бөбө-гүүрүгэр Парламент сокуо-ннары ылынарыгар таһа-арылаахтык үлэлиирэ.

Хомойуох иһин, 1997 сыл аты-рыах ыйын 8 күнүгэр Афанасий Петрович биһиги кэскибиттэн туораабыта. Кини кэннитэр хаал-ларбыт төрт оҕото Тамара, Еле-на, Айта, Петр уонна сүһүнэрэ кини ситэ олорботох олоһун сал-гыыллар.

Чурапчы улууһун Хатылы нэһилиэгэр баар 1992 сылла-ахха төрүттэммит Көһөрүлүү алдьархайын кэспир мусуойга биһир ытык мээстэн Афанасий Петрович Илларионов Ил Түмэн Судаарыстыбаннай мунньаһын бэрэссэдээтэллээн үлэли оло-рон туттубут маллара, кинигэ-лэрэ анал стеллажка уурулан көрдөрүүтэ турар. Кини төрөөбүт Натаратыгар 75 сылын көрсөр бэлэ сылыгар мэҥэ таас туруо-рулан үйэлэргэ үтө киһи туһу-нан кэспиргэ. Быйыл 80 сааһын көрсө төрүт сирингэр Хайахсык-ка сага таас оскуола дьэндэһиэ, сайдыы сага саҕахтара ыччакка, нэһилиэһинээҕэ кэскилээхтик кэнгэн биһирэ.

Кылгас кыһа Саха норуотун туһугар чабылхай суолу-иһи ха-алларбыт Саха чулуу уола Афа-насий Петрович Илларионов атаа төрөөбүт норуотугар умнулую суоҕа.

Марфа ЧИЧИГИНАРОВА, Хатылытаагы Көһөрүлүү мусуойун сэбиэдиссэйэ.

1977 с. санатыгар Обком бюротун уурааһынан, Не-рюонгри-Чурапчы шэфтэһи-игэ олохтооммута. Ити сыл олунньу 26-27 күнүгэр Чурапчы бастакы дэлэгээс-сийэтэ –И.П. Листиков, А.Е. Филиппов, А.Е. Чичигина-ров, С.И. Сергеев, Т.Т. Тоскин састааптаах официнаадык ыалдьыттаабыта, сага олох-томмут “Нерюнгри бочу-оттаах ыалдьыттара” дьэн кинигэҕэ киллэриллибиттэрэ. Горком бастакы сэкирэтээр И.И. Пьянков уонна горисполком бэрэссэдээтэлэ М.П. Кочнев олус тэрээһиннээхтик көрсүбүттэрэ. Совхуостарга Нерюнгри бырамыысылан-най, тутар бөдөн тэрилтэлэрэ сыһыарыллыбыттара, кэлин Нерюнгри гортора биһиги райпобутунуун шэфтэспит-тэрэ.

Шэфтэһи хамыһыһаатын Нерюнгрига салайааччытынан М.П. Кочнев, официнаадык су-буһан А.П. Илларионов буол-буттара. “Судьуйа Афоня – үгүс көрсүһүү”, тиксидиһиһиһи, сирдэһиһи күрдүк араас эрир-дээх, киллэртээх-тахсылаах үлэтин толорсубут умкулубат өтөлөөх киһиһи буолар. Биһи-гэ суох тутуу матырыһаатын, араас кэмэйдээх турбалары, сантестическай оборудовани-ени, норуостары, анал тикси-ныһааны ылыы, бастакы аргынай гараастары тутуу, комбинирма-нан хааччыныы, от тизийиһи-гэр сун-хураан сылларга Нерюн-гри тэрийтэлэрэ, куоталаһан, улахан үбүктээх массынналар

Нерюнгри-Чурапчы добордоһууларыгар киллэрсибит кылаатын умнубаппыт

хотуоннагарын тэрийиһигэр, оройуонига үлэ бастыһнарыгар оччолорго көстүбүт массын-на, матассыныкка пуондалара Нерюнгри куорат кимиттэһиһи бэрэһиһигэр киһи ааһан ситиһи элбэх көмөтө олоһуллубута”, -дьэн оччолорго биһир төһүү са-лайааччы А.Е.Филиппов “Күн сириг үтүө киһи кыргыһа” ки-нигэҕэ аһынытын суруйан үйө-тинниһи.

Оччон Чурапчы улууһун 16 киһилээх уус-уран само-дэстэһиһа 1981 с. ССКП XXVI сийиһин кэмгэр аан бастаан ыалдьыттаабыта. Аан бастаан, Горисполкомга көрсүһүү буол-бута. Ол күн Нерюнгри раз-реһыгар, хайаны байытар фабри-када экскурсиялаатыбыт. Кизэ “Строитель” култуура дьэтигэр бастакы кэспирбит буолла. Кэспирбитин олус биһирээбиттэрэ. Нөһүө күнүгэр “Якутгес-строй” комбинээккэ, КПДС собу-окка, ГРЭС-кэ күүдэйдэттиһэр. Кизэ добордоһуу бизчэрэ буолла. Биһигэ И.В. Любимов,

В.И. Михайлов эппиэттээхтэр. Көрөөччү толору. Хас биһирдин нүөмэри дохсун ытыс тыаһынан атаараллар.

Кулун тутар 1 күнүгэр Иен-граҕа таба сүүрүүтүн быра-аһынныгар бардыбыт. Өрөбүл буолан табалар сүүрүүлэрин көрөөрү, киһи бөбө кэлбит. Ула-хан массына кузовын сыһаа онорбуттар, онно эбэрдэ минтин быһыгар ырыаһыттар кытта сыйдыаллар. Биһигиттэн Диринг агрооскуолатын английскай тыл-га учуутала Николай Егорович Саввин ылыахтаах, онон түргэн сокустук хомунан үрдэлгэ барда. Байаныыс Николай Уаров оон-нуурун кытта, киһиһи “Сыны Россия”, “Калинка”, “Россия – Родина моя” ырыалары биһиртэн биһир ыллаата. Күүстээх тенор куолас сааскы чэбдик салгыһа бэрт ыраах дуораһыһа энселин-нэ. Көрөөччү бөбөнү бэйэти-гэр тарта. Собурууттан улахан ырыаһыт артыыс кэлбитин кур-дук, ытыс тыаһа өрө ыһыргыһан олордо.

Күн иккис аһаарыгар “Золо-тинка” ыстакыһаада экскурсия-лаатыбыт. Салгыы “Золотинка” култуура киһиһигэр кэспирдээ-тибит. Кулун тутар 2 күнүгэр “Беркаки” ыстакыһаада экс-курсиялаатыбыт, сага устуорт комплекскэ, “Чурапчы” дьэн аат-таах уулуссаҕа турар 3М-дээх оскуолаҕа сырыттыбыт.

Салгыы Чумалыҕа ай-Санаатыбыт. Кизэ “Юность” киһигэ добордоһуу бизчэрэ буолла. Афанасий Пе-трович Илларионов Венера-тынаан кэлэ сырыттылар, атаарыстылар. Киһи дойдутун дыһун талтыһа, төрөөбүт түөлбөһи курааттыы ах-та-саныы сыйдыара, тэрий-эр-салайар үлэтиһиһи-хам-наһыттан өтө көстөрө. Эчи, биһиги, “эриһиһиһи”, бизчэрэ да бэрэ. Улахан үлэһиһиһи дьэн кизэһиһи суох, аһа судуруу. Официнаадык дэлэгээссийэбит А.А.Шадрин, райкомга сэкир-этээрэ Д.Д.Петров, култуура на-чаалынныгы И.И.Кандиһскай

а.д.а. сокуостар бэрэстэһиһи-лэрэ бааһара. Ол күнүгэрэ бука кинигэри кытта аһыһааба. Биһиги сыртыбытын хааччы-ыһааба.

Биһигэ, 16 киһигэ, “Не-рюонгри-куорат лауреат-тара” дьэн үрдүк ааты иһи-гиртээрэ. Барыһыгар бэйэ-х онорбуттара. Арыһан көрбү-пүт – оччолорго мээһэ көстүбүт курустаал иһигэ этэ. Аһара үөрэн дыолломмуппүт. Нөһүө сылыгар – 1982 с. Нерюнгрига аан бастаан сахалыы Ыһаагы ыһан кэлбиттэ. Чурапчыттан 37 киһилээх дэлэгээссийэ тини-биттэ. Ыһаагы кылгас киһиһи тыһынан ССКП Нерюнгригаагы горкомун иккис сэкирэтээрэ П.С. Федоров аһыта. Итинтэн ыла, Нерюнгри куоракка Ыһаах хас сылын аһын от ыйын бастакы баскыһаһаһааһыгар ытыллар буолбута. Култуурунай дьаһал-лары сэргэ, “Дьэһиһиһи” оҕо ырыа-үлүү норуодунай ансам-была, Т.Л. Тарасов салайар “Ми-раж” дискотекада, “Чурапчы” ТХПК аһын-үөлүн, норуот ма-астаардарын уран оҕолуктарын быһыһаһаһа, сылы түмүктүүр передовиктар мунньахтара олус тэрээһиннээхтик ытыллар буол-буттара.

Дьэ, ити курдук, добордоһуу сибээс уһун үйэлэһиһигэр, сай-дыыга-үүнүгэр элбэх үлэ-хамнас ытылларга, үгүс үтүөкэни ойдоһуһиһи хаалларбыт дыһон-портон биһирдэһиһи – биһиги биһир дойдулаахтыы А.П.Илла-рионов буолар.

Мария ГЕРАСИМОВА –СЭНГЭЭРЭ, улуустаагы Култуура управлениһиһи фольклорга үлэһиһи.

Аттар сүүрүүгэ
бэлэмнэр

Алексей СЛЕПЦОВ.

Саман сайымьт
ыһахтара саба-
ланаллара аһы-
ах хонук хаалла.
Ону сэргэ үгэс
курдук күүстэх-
тэр, быһый-
дар күрөстэрэ,
ат сүүрдүүлэрэ
буолуохтара. Чу-
рапчыбыт улуун ат-
тара былыр-былыргыттан араас таһымнаах
сүүрүүлэргэ инники күөнгэ сылдьаллара. Ол
үтүө үгэс кэллнги да сылларга тутуһулар.
Сүүрүктэрбитин “Чурапчы” ТХПК тутар.
Анал конюшняда тураллар, дьарыктаналлар.
Быһылгы сүүрүүлэргэ хайдах кыттар была-
аннаахтарын көпөртүөтү бырабылланньатын
бэрэсэдэттэлэ Николай Аржаков билиһин-
нэрэ.

Бийыл сайын булуухтаах сүүрүүдэргэ үксүлэрингэр кытта сатыахпыт. Дьокуускайга ыгыттылар Ил Дархан бириһингэр, Аммаба Дээнн куботар, Тэа хаһаайыстыбатын минис-тизриститүбүн бириһингэр олтон да атытар-га. Икки сана сүүрүктэри улусу дьаһалтатын бааһынай хаһаайыстыбалар, кэспрэтинил үб-лэһиннэринэн атыыластыбыт. Князь Болто-ков уонна Мирра Барс дээннэр. Бийыл күһүн сүүрүүхтэрэ. Ил Дархан бириһингэр Мейн Көниг анал путевоккалаах. Бу ый 12 күнүгэр сүүмүрдир сүүрдүүгэ Ютон Барс кыттыаба. Бу ат былырыынны Ил Дархан бириһингэр сымтатын 10 аттан 4-с буолбута.

Бу үй 7 чыныгылагар Дьокүускайга аттарбытын киллэрдибит. Астара-үөллэрэ, битэ-миннээрэ баар.

Улууспут ыһыаһар хаан анаардаах суурук-
тэр кыттаахтара. Тыл хаһааймыстыбатын
управлениета сурунуубэ.

Дыһаһөгөйбүт оҕолоругар сүэр суолларыгар
сиггилһинни баҕарыаҕын.

Алексей СЛЕПЦОВ.

2019 сылга улусуспутугар «Березка» үйүтään илһинэн «Инбэллнт уонна доруо-
булаларынан хааччактаах оболору өлүүр
уонна сайыннарар ресурснай киинэ» дигэн
уопастыбаннай тэрилтэ тэриллибитэ.
Бу тэрилтэ бастакы тэриллиһиттэн үтүө
төрөппүккэ комунэ өнгөрөрүнэн уонна
олоххо ураты бырайыактары киллэрэ-
риттэн биилибитэ.

Ол курдук, сэлэн аймь бырайыактар-
быт араас курактарга кыайан, гранынан
үбүлүгэн, олохко киирэн, улуусту тутар
бияр ички күүнгө сыйдыр уюлесты-
баннай тэрлэтэ быһымынан биһинээ.
2022 сый биһиги тэрлэтэбитэр орус си-
тиһилээх сыйынан буолла. Ол курдук,
уопсайа, түөрт мөлүһүөнтөн тахса суу-
ма граны ыйыбыт. Бэрэсидиэн пуон-
датын гранын кыайыт «Планета КР
2.1-креативные инновационные практи-
ки для детей-инвалидов и детей с ОВЗ»
бырайыакыт сый устата үлэлээн түмүк-
тэнэн ээр. Элбэх сэнээривви биһирби-
ли ыла. Оссо биһир сага бырайыакыт
В.Потанин пуондатын күрөбэр кыайан,
улуурт быһааакката олохко киирээрн
түсэр. Ил Дархан граннарын күрөбэр

кылабыт «Сайып» — «Развивайся» диген
бырайыак бу дьыл атырдык ыйыттан үл-
эллэхтүүх.

Бийигий салгыы сайдарбытыгар, быраһыактарбыт олоххо киирэрлэр улуус-пут уонна нэһилиэкпит дыһалталара сүдү көмөнү уонна өлбүтү оҕороллор. Бу улахан саҕалааһыннары уонна улуус-пут сайдарыт туһугар үлэлэрин сыана-дыаргытыгар махтанабыт. Инникитин да бийигини өйүүххүт, күүс-көмө буолуох-хут дээн эрэнибит.

Альбина ВАРЛАМОВА,
Инбэлэнт уонна доруобуйала-
рынан хааччактаах оболору өлүүр
уонна сайылларар ресурстар кини
салайааччыта.

ҮҮТ КҮННЭТЭ ЭБИЛЛЭР, БЫЛААН ТУОЛАРЫГАР ЭРЭЛЛЭЭХ ПИТ

Саман сайымыгт кэлбигэ дээ, билэтиң, от-мас көбөрдө, хо-нуу-сыһыны чыыччаах күйгүөрүтөн туолла. Ону тэнэ тыа хаһаайсы-тыбаларыны үлэлэрингэр күүрээ-нээх кэм — ыһыһы түмүктээһин, сайылдыкка көһүү. Сүөлүлэр күөххэ үктээн, мөчирөөлөгө кир-рэн, үүтүтэрэ дэлэйэр, ыанньык-сыттар үрүгү илгэни дэлэчин ыар кэмгэрө сабаланаар. Үүтү соботу-откалыыр “Чурагыч” ТХПК бы-рабыһыанньатын бэрэсэдээтэллэни Николай Аржакову көрсөн үлэлэ-рини-хамнастарыны ыйыталаастым. Олгоһа күнү маньык кэлээтэ:

—Ааспыт кыстыктык уустук согуустар ааста. Сайынын мүнөзү сүл тахсар оту оттообокко, тастан атыыластыныпты. Кэлпн от ханмыстыбата мөлтөх этэ. Онон сүрүңү аһылыга мөлтөөн турук-тара эмис олпук буолбута. Мөл-төх труктаах ынахтан элбөх үүтү ыаһын кыаллыбата биллэр. Онон сүл бизе ыйын былаана үүт собо-туопкатыгар туолбата. Быылгы сыллаады үүт соботуопкатын былаана — 5465,80 туонна. Ити быларынгыттан 200 туоннаан элбөх. Бизе ый түмүгүнэ, 1026 туонна былаан 743,8 туоннаан толорулуна, 282,3 туоннаан адыах.

Бу күннөргө салыштыкка коһон, күөх мачиһирэиһиз киһирэи сүөһү тыһын ыһла, чэбдих салыһыһа кэһэ дуолһа көһүл көчүһүһэ, туруктара тунсарһа барһа, ол тэһиһэн үүтүһэрэ даһаны эһиһиһэнэ. Соторутааһыһа күһүһэ 10-һа, ыһыһа туюһаныһа туттарар эһиһэ буоллахтарыһа, биһиһиһн 10,5 туюһаһа тииһүһэ.

Сүүнү тоботугэр 35 тнх. солж
бэрилээр усулуобуйата уларыйба-
таһын үрдүнэ, үүтү туттарааччы
ахсаана эбиллиннэ. Чааһынайдар

тан 50-тан тахса хаааһыстыба индивидуальнай предприниматель буолан, элбэх харчыны ылаар усулуобуйаҕа киирдэ. Манна даҕатан эттэххэ, Аммаҥан орто хoduһа уута кыла, ардах даҕаны сии түстэ. Онон мэччирэн үчүтэй, от даҕаны үүнүөн сөп. "Мындааһайы" ТХПК сүбүлүрүтэр брутэллээх ырыһыан сибээстээн, карантинга барбыттара. Ити бу күнүсүргэ тохтотуллан, бары ырдэниилэр көрдөбүллэри туораан, сабыллыһа. Сайыллыкка көбөнөр, көңүл ылан үттэрэн бэйэлэрин сөбүлүттэригэр туттаран, астаан элэллэр. Былаамыл туолууттар

бүгд зүйлс оролцож буйгаар.

Кивин буулунабылгыар Виктор Петров бйрыгээдэтэ бэйлэрин сэндинч матырыйаалларынан этэн полуфабрикаттары онгортон таһаарар аниллаах сыбаы онгортон. Акылаатын түһэрдитэр. Оборо-дованнетын булан, танган үлээлт-гэхпиттээ, сүүлү, сылгы этиттэн, иһиттэн араас бородууксууһаны онгортон атылгыта таһаарыахпыт, биир сүүрүн хайысха буолуоҕа. Итинки таһааран эмискэ тогоруу ныматын туһанан атылгытырҕа анаан, кэлиһиэннээттэн оҕуруот астааһын түтүсхүт.

Арымы сыяктагы бары үлэтинил-

лэр. Хатылы, Болтоно, Одуулуу, Хоптозо, Толой, Мугудай нэһилэктэрин үүттэрин киин собуука таһабыт. Итиннэ 3 үүтү таһар массыына (молоковоз) сүүрэр. Биир массыына күөх үүтү нэһилэктэргэ таһар.

Маганын хуучныг бары толору күүбүтүн үлэниилэр. Нэһилиэнньэни үүт бородууксулаларынан харгыһа суох хааныыйаллар. Дьокуускайга баар "Чурапчы" маганымыт "Эргэ кюрарска" көспүтэ.

Бийнхал бийнги тэрилтэбит үлэлээбитэ 25 сыллаах үбүлүөйүн бэлтэһибит. Атырдыах бий-

ыгар бу бэлэз даяабытыгар
аналлаах дьаһалы ыһтыахпыт.
Итиннэ билингвисттэн бэлэмнэ-
бит. Пандемия тохтообутунан,
ыһаахтар көгүлэннилэр. Дьо-
куускайга, улууска, нөһүлүктэргэ
Өрөспүүбүлүкөбүт торуттэммит
100 сылыгар аналлаах ыһаахтар
ыһылыахтара. Итиннэ бырла-
ды, үтэхэлээх эти, о.д.а. сайаалса
быһаагынан огорон бизирэхпит.

Алексей
Слепцов

ҮҮТ СОБОТУОПКАТА ҮАМ ҮЙҮН ТҮМҮГҮНЭН

Нэгдлийгээр	Билээн	огцлоогтуйр үйл түмүгүнэн 2022 сүл						тохсунньу-зам үйлэ 2022 сүл					
		зам үйлэ		(- +)	туолла	факт.	2022 г. к	билээн	факт	(- +)	туолла	факт.	2022 г. к
	2022 г	билээн	факт	туолна	в %	зам үйлэ 2021	2021 сүл			туолна	в %	зам үйлэ 2021	2021 сүл
Аладар	520,06	36,55	35,990	-0,56	98,5	41,808	-5,8	97,65	82,59	-15,06	84,6	110,80	-28,22
Бахсы	330,00	23,19	20,995	-2,19	90,5	32,452	-11,5	61,96	45,60	-16,37	73,6	72,03	-26,44
Болтоно	51,02	5,03	1,904	-3,13	37,9	4,112	-2,2	13,44	3,35	-10,09	24,9	11,20	-7,85
Болугур	533,31	37,48	17,052	-20,43	45,5	31,022	-14,0	100,14	98,07	-2,07	97,9	124,42	-26,35
Армылаах	199,00	13,98	10,491	-3,49	75,0	13,215	-2,7	37,36	23,91	-13,45	64,0	36,44	-12,53
Кытаанах	186,39	13,10	9,069	-4,03	69,2	14,625	-5,6	35,00	18,03	-16,97	51,5	36,21	-18,18
Мугудай	363,10	25,52	18,566	-6,95	72,8	22,457	-3,9	68,18	45,09	-23,10	66,1	52,28	-7,19
Одъулун	398,17	27,98	30,049	2,07	107,4	24,546	5,5	74,76	52,55	-22,21	70,3	71,14	-18,59
Соловьев	540,05	37,95	45,958	8,01	121,1	44,900	1,1	101,40	105,92	4,52	104,5	78,38	27,54
Сыланг	433,97	29,40	15,441	-13,96	52,5	28,379	-12,9	78,55	31,93	-46,63	40,6	73,67	-41,75
Телой	337,44	23,71	13,738	-9,97	57,9	19,723	-6,0	63,35	35,64	-27,71	56,3	53,51	-17,87
Хадаар	450,61	31,67	21,615	-10,06	68,3	26,234	-4,6	84,61	48,53	-36,08	57,4	65,50	-16,97
Хатылы	131,00	9,21	9,993	0,78	108,5	8,811	1,2	24,60	23,44	-1,16	95,3	25,26	-1,82
Хайлахыг	216,93	14,89	6,085	-8,81	40,9	8,967	-2,9	39,79	13,94	-25,85	35,0	21,85	-7,91
Холтодо	273,11	19,19	15,801	-3,39	82,3	15,289	0,5	51,28	36,90	-14,38	72,0	46,38	-9,48
Чакыр	480,77	33,79	27,859	-5,93	82,4	40,677	-12,8	90,27	75,61	-14,66	83,8	130,44	-54,83
Чурагчы	20,87	1,47	1,404	-0,07	95,5	1,352	0,1	3,92	2,80	-1,12	71,4	3,73	-0,93
Улус урдүнэн	5465,80	384,11	302,01	-82,10	78,6	378,57	-76,6	1026,26	743,88	-282,38	72,5	1013,24	-269,35

ЫРАМЫЫСЫЛАННАС

АНААБЫРГА АЛМААҢЫ ХОСТУУРГА БИҢЫРАЛЛАР

Бириискэттэн репортаж

Заполярьеҥа баар “Молуода” бириискэ 2013 сыллаахха “иккис тыһыннаммыта”. Оччолорго “Анаабыр алмаастарыгар” анаан - миннэн тупсабай оноһуулаах уопсай дьыһэлэрдээх, култуура киининээх, тренажер саалалаах баанньыктаах, остолубуйдаах аныгы баахта бөһүөлэтин туп-путтара. Бөһүөлэккэ суотабай сибээс холбоммута уонна спутниктаах тэлэбиндэннэ баар буолбута. Суол-нис тупсубута - суоллар уонна муосталар тутуллубуттара. Бу барыта - алмааҥы хостооччулар үлэлииллэригэр бары усулуобуйаны тэрийэр туһугар оноһуллубута. “Молуода” бириискэ дириэктэрэ Евгений Васильев алмааҥы хостуур салааҥа тахсыахтаах улары-йыылар тустарынан уонна өрүү батта күндү таастаах хостонор сирдэргэ алмааҥы сууйуу саҥа сезонугар бэлэмнэни хайдах бара турарын кэпсээтэ.

— Молуода дьини производственной дьобус учаастак. Молуода уонна Далдын дьини сир баайдаах сирдэргэ барыта 498 киһи үлэлиир. Билигин үлэбит дьыл кимиттэн тутулуктаах. Билигин үс байытар комплекскэ сайынты сууйуу сезона садалана эрэр. Хайалаах учаастактарга 21 ыраахан тизхиникэ - самосваллар, погрузчиктар уонна бульдозердар үлэлииллэр.

Ааспыт сыл түмүгүнэн хостоолуун уонна байытты былааннарыт барыта туолбуттара. Бэйэбит кыамтабытын улаатыннарабыт. Быйыл былааммытын алара баран, 2,4 мөлүүһөн куб хайа маасатын переработкалыахпыт барарабыт. 2023 сылга переработканы 2,9 мөлүүһөн кубка дьэри улаатыннараахпыт, оттон 2024 сылга 3 мөлүүһөнтэн тахсыабыт.

Өскөтүн билигин хостоолуунга үс суортуур-наардыр фабрика үлэлиир эбит буоллаҕына, 2024 сылтан түөрт фабрика турар буолуоҕа. Ол аата, хостоолуун кээмэйэ эмиз улаатыаҕа. Сүрүн үлэ Дал-

дын өрүскэ ытыллыаҕа, бөһүөлэктит онно көһүөҕэ, оттон Уөһээ Молуодаҥа доводка сыахтаах, оттук-обууох матарыааллаах уонна ысмылааттардаах кыра база хаалыаҕа. Икки ардыгар суоллаах буолан хайа бадарар төтөрү-таары аһаһыахпыт.

— Баһаалыста, бэйэҥ уонна хампаанньаҥа хайдах кэмиттэ туһунан кэпсээ эрэ.

— Мин 41 саастаахпын, Хаандыгаттан сылдыабын. Игирэм аҥаара “Анаабыр алмаастарыгар” хааччылы инженеринэн үлэлиир. Кини Хаандыгаҥа 1 №-дээх орто оскуоланы бүтүрбүт уонна өрүс училищетыгар киирбитэ. Ол кэмиттэн икки навиация устата моторист-моторуохунан уонна халытаан көмөлөһөөччүтүнэн үлэлиибитэ. Аармыйа кэмиттэн аймахпыт Евдокия Федоровна “Анаабыр алмаастарыгар” үлэлииргэ уонна үрдүк үөрэххэ киирбүтүгэ сүбэлээбитэ. Мин 2003 сыллаахтан маһа үлэбин сиптэһэринэн, оттон буровик көмөлөһөөччүтүнэн садалаабытым. Үлэ хайдах барарын көрбүтүм, ылларбытым уонна Саха судаарыстыбаннай университеттар хайа факультетыгар киирбитим. Үлэлиин үлэлиин үөрэммитим, хайдах эрэ сатаан дьүөрэлээбитим. Кыһынны үөрэх уопускаатын кэмиттэр буровиктынан, сайын суоппарынан үлэлиибитим.

Бэл, манипулятор суоппарыгар үөрэммитим, “МАЗ” мас-сыһынан кумах таһарым, билигин итинниктэр суохтар — “БелАЗ”-тар үлэлииллэр.

— Түөхүннүсүгүйдү идэлэри дээр эрэххиттэн сөбүлүүрүгү дуо?

— Биллэн турар. Түөхүннүк — эр киһи дьарыга. Хайа маастарынан, куттал суох буолууга инженеринэн, 2013 сылтан “Молуода” бириискэ дириэктэрин солбуйааччынан, 2018 сылтан дириэктэринэн үлэлиибитим.

— Арааһа, 500 киһилээх кэлэктипби салайар суортууга суоҕа буолуо?

— Бириискэ дириэктэрдэр Михаил Митрофанович Макаев, Николай Николаевич Игнатьев үтүө оскуолаларын ааспыттат. Билигин үлэлиир-эбэлээх кэлэктипкэлээхтэр. Молуодаҥа уонна Маһаакка түрүнэр бэйэм бэрэс билэр дьонкоохпут. Бу дьону “бэйэ дьонно” дьэххэ сөп. Саҥа кэлэччилэр элбэхтэр, тоҕо дьэххэ, билиэхэ кинилэр үөрэтэр бырагыраамалар бааллар. Ким эрэ хаалар, ким эрэ маһык үлэ киннэнэ буолбатаҕын өйдүүр. Баахта үлэтэ ыраахан — өр кээмгэ дьыа кэргэнииттэн, чутас дьонгуттан ыраах сылдыабын.

— Арктика улуустарын уолаттара бэйэлэрин хайдах кордордүлэр?

— Бэрэс үлэлииллэр. Бириискэҥэ үлэлиин кэлэр дьон сыаллара-соруктара биһир — Белоруссияттан биһигэр Булунтан да кэлбит буол — хамнас өлөрүү. Ол эрэн, биллэн турар, киһи үлэтин сөбүлүүхтээх. Бу кимиттэн уонна хантан сылдыарыттан тутулуга суох.

“Кырдьаастар” сыһабаара уурайааллар. Бичаг атадар турар, ол аата, саҥа солбук баар буолар. Билигин АЛРОСА хампаанньаҥа ити көстөр. Эдэрдэр кэлэн иһиэхтэрин, уопут ылаахтарын наада — онуоха билигин бары усулуобуйаны өнгөрбүт. Үлэҥ үөрэтин-такайы эмиз баар — саҥа үлэлиити уопуттаагы кытары алтыһаннаран үлэлиибит. Ардыгар соторутааҕа эрэ кэлбит эдэр уол номуо атын эдэр киһини үөрэтэ сылдыар буолар. Үлэлиин сөптөөх хамнаһы аахсыан, бэйэтин мизетэтин булуон уонна тус олохун өнгөстүүн баҕалаах дьонго ааммыт аһаҕас.

Игорь САВВИНОВ суруйууттан тылбаас.

ДАЛДЫН — БААЙДААХ СИР

Молуода өрүс ханас салаата. Далдын өрүс бытархай алмаастаах сирэ Саха Өрөспүүбүлүкэтин Булуун улуусун сиритэр-уоттар сытар.

Далдын өрүс тарамыттар бастакы алмаастар. 1961 сыллаахха костубуттар. Бу баайдаах сир алмаастары күүлэрнай халыастыбаларынан уонна кээмэйлэринэн уруктаахтар.

“Анаабыр алмаастары” геологической управление Молуода Баһа учаастагы буларга уонна чинчийгэҥэ элбэх үлэни ыттар. Маһа бытархай бырамыаһылаһаһа үлэни ыттар кээмгэ-дээх. Бу учаастак Далдын өрүс төрдүттэн Молуода өрүс баһыгар дьэри 180-220 км-тигиттэр уһуннаах сиргэ тыһаан сытар. Барылаан дьыһылаһа, баайлаах сир саһааһа уонна кыамтата 2040 сылга дьэри тыһаар. 2024 сыллаахха Далдын учаастагар аныгы ирдэбил-лэргэ баратытар эппиэт-тир саҥа баахта тупсабай бөһүөлэтин тутууга былаан-наар. Кумаҥы байытарга түөрт суортуур-наардыр комплекс үлэлиир.

Хампаанньа тэриитэлииргэ үлэҥ уоннараттаах суулардэрин уонна саҥа бакаансыһалар тустарынан иһитиннэриитэр ирдэ-дээт аһаҕа <https://vk.com/alrosasakha> УК-ба АЛРОСА официальной аккаунттарыгар уонна <https://t.me/AlrosaNews> Telegram-ы оһу сүргэ АЛРОСА тэриитэлиир аккаунттарыгар баччыттан-нар.

БОЛБОЙУҢ!

Клещтэн сэрэнин!

СӨ Роспотребнадзор управлениета иһитиннэриитинэн, бэс ыйын 6 күнүгэ туругунан, өрөспүүбүлүкэ 8 улуусугар уонна Дьокуускай куоракка клещ ытырбыт 104 түбэлтэтэ бэлиэтэннэ. Ол иһигэр — 29 оҕо.

Клещ ытырбыт дьонун 52,9 бырыһыаныгар, ол иһигэр 16 оҕоҕо серопротифактика оноһулунна. Клещ вируснай энцефалитын утары 2383 киһи, ол иһигэр 184 оҕо быһыһы ылла.

Клещ ытырар кутталын абы-йатар туһугар иһилииннээх элбэх-тик сылдыар сирдэригэр акари-циднай ыраастааһыны ытты садалаһа.

Ыарыы бэлиэтэрэ

Клещ ытырыта «клещевой энцефалит» эбэтэр «клещевой боррелиоз» дьини ыарыһаларга ти-эрдиэн сөп. Клещевой энцефалиты энцефалит вирустара көбүтэл-лэр. Инфекция үөһтэн-көһүүртэн уонна ыалдыар сүөһү үүтүн тула-ныһыттан бэриилэр. Ыарыы бэли-дэрэ ариастар, чопчу быһаара ох-сор уустуктардаах. Ол гынан бары көрүнтэрэ иһирбэ систиэмэтин ыарыһалларынан маарыннаһал-лар. Инфекцияны, чуоллаан, 15-тэн тахса араас иксодовой клещ

тарбаттар. Бу клещ кыһы-сүөлү уонна киһини 5-6 мизтэрэ ыраах-тан билэр. Үөн киһи тириитигэр сыстар уонна хаанга клещевой энцефалит вирусун киллэрэр. Ыалдыбыт киһи түөрт-алта күн устата температурата 38-40° тахсыан, төбөтө ыалдыан, мэ-йингэ эргийиэн, биһир-икки күн устата хотуолуон, утуһбат буол-лан хаалыан, моонньун, үөһээ өттүнээҕи эттиктэр былыһынара ыалдыан сөп. Сэниэ эстээн, сы-лайыан, көһүүһөн, быччыһынара тартарыан сөп. Оболор ардыгар өйдөрүн сүтэрэллэр, түлэҕдийэл-лэр, күүрэллэр, интирдэрэ тардар. Конъюктивит көстүүтэ баар буолуон сөп.

Хаһан кутталлааҕый?

Ордук сааскы-сайынны кэмнэргэ кутталлаах. Атырдыах ыйыгар клещ куттала эмизкэ убаһыыр, эстиянныгэ уонна ах-сыһыһа куттал суоһун кэриэтэ. Клещтэр ордух сарсыарда уонна

киһэ актыбыһынайдар, күлүктээх, сиптээх сирдэри сөбүлүүдлэр. Сырдык сиргэ олохсуйбаттарын кэриэтэ. Кыһыл-сүөл, ол иһигэр кутуйахтар, сылдыар ылыкта-рын таһыгар мусталлар. Сүөһү мэччийэр, кудилибит уонна бүтэй сирдэри сөбүлүүдлэр. Олус иһигэ уонна ардахха саһаллар, саба түспэттэр. Клещтэр киһи этигэр-сипингэр аллараттан үөһэ сыһааллар. Маастаран эбэтэр үрдүк сэлпэрээктэртэн саба түһ-эллэр дин санаамаһа. «Бултары» ойуурга аллараа үүнэр үүнээ-йилэр тастарыгар тоһуйаллар (чу-олаан 1 мизтэрэ үрдүккэ).

Бастакы көмө

Клещ ыарыһа суох ытырар. Ол иһин, биһир эбэтэр икки суук-канан эрэ биллэн барар. Ытырбыт сиритэр ардыгар иригэлээх баас тахсар. Баас күүскэ кыһытар уон-на бытаанык үтүөрэр. Клещ ытырбытын биллэххинэ, үөнү бэйэҥ тардан ылааххын сөп уон-на эчэһин пуунугар эбэтэр поли-клиникаҥа бараһын.

Үөнү хайдах таһаарабыт?

Аптекаҥа атылланар күрүчүөк курдук анал тэриитинэн, пипсе-тинэн, кытаанах иһинэн, тарбах-таргынан (истиһир суурадаһынан

сотон баран) таһаарыахха сөп. Клещ номуо экир диригиттик киирбит буоллаһына, үүнээһин арыһытын, вазелины таммалатыах-ха сөп. Үөнү икки өттүгэр сэрэнэн хамсапта-хамсапта, аа-дьуо тардан ылылар. Тумса быстан тириигэ хааллаһына, уокка уган ылылы-быт уонна соһутоллубут иһинэн, мас киирбитин таһаарар курдук, ылылар. Үөнү ситэри таһаарба-таххына уонна тириигэ тумса ха-аллаһына даһаны, интоксикация бытааннык барар. Үөн ытырбы-тын кэһэ хараһын салыһаах бүүрүтүн, аһаххын уонна муһу-гун таарыһбат буола сатаа. Хос-

тообут үөһтүгүн тарбаххынан бат-таан олоро сатаама, инфекцияны киллэринээх сөп. Клещ ытырбыт сирин йодуһан, зеленкаһан сот уонна иһигин мыһаалаах ууһан кичэллээхтик суун. Үөнү бэйэтин лабораторияҥа (сыстыганнаах ин-фекциялааһын билэри) илдээр кыаҥа суох буоллаххына, умат эбэтэр иһин ууһан саба кут. Он-тон лабораторияҥа илдэргэ үөнү кыратык ууга иһитилибит баа-тан тутан, кыра остуөкүлэ иһиккэ угулар.

«СО» кэр.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ)

РЕШЕНИЕ № 229

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

Об утверждении площади общедоступных охотничьих угодий в пределах границ муниципального образования «Чурапчинский улус (район)»

В соответствии с Федеральным законом от 24.07.2009 N 209-ФЗ «Об охоте и о сохранении охотничьих ресурсов и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации», Законом Республики Саха (Якутия) от 19 апреля 2013 года N 1193-З № 1279-VI «Об охоте и о сохранении охотничьих ресурсов» и с Законом Республики Саха (Якутия) от 28 апреля 2022 года N 2488-З № 887-VI «О внесении изменений в Закон Республики Саха (Якутия) «Об охоте и о сохранении охотничьих ресурсов», Устава МО «Чурапчинский улус (район)», в целях планирования в области охоты и сохранения охотничьих ресурсов, в том числе для определения границ и площадей охотничьих угодий, улусный (районный) Совет депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» решил:

1. Установить площадь общедоступных охотничьих угодий в пределах границ муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» в 681 500 га.
2. Контроль исполнения решения возложить на постоянную депутатскую комиссию по законности и охране общественного порядка.
3. Настоящее решение вступает в силу со дня его принятия и размещения на официальном портале Республики Саха (Якутия) в разделе МО «Чурапчинский улус (район)», средствах массовой информации и сетевом издании «Сана Олох».

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 235

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Федорову Захару Ивановичу

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятьдесят третья (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) решил:

за многолетний добросовестный труд и личный вклад в развитии системы образования, физической культуры, спорта и социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Федорову Захару Ивановичу, Отличнику физической культуры и спорта РФ, Заслуженному и Почетному работнику физической культуры и спорта РС (Я), обладателю знака «Учитель учителей», Почетному ветерану образования, Почетному гражданину Соловьевского наслега, члену Союза художников России.

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 230

с. Чурапча от 07 июня 2022 года

О внесении изменений в Положение «О порядке формирования и использования бюджетных ассигнований Дорожного фонда муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» утвержденное решением № 247 от 16 марта 2017 года

В соответствии со статьей 179.4 Бюджетного кодекса Российской Федерации от 31 июля 1998 года № 145-ФЗ, Федеральным законом от 8 ноября 2007 года № 257-ФЗ «Об автомобильных дорогах и о дорожной деятельности в Российской Федерации и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации», Устава МО «Чурапчинский улус (район)», улусный (районный) Совет депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)», решил:

1. Внести следующие изменения в Положение «О порядке формирования и использования бюджетных ассигнований Дорожного фонда муниципального образования «Чурапчинский улус (район)», утвержденное решением № 247 от 16 марта 2017 года:
Пункт «з» части 10 «предоставление субсидий местным бюджетам муниципальных образований на софинансирование проектирования и строительства (реконструкции) автомобильных дорог общего пользования» изложить в следующей редакции:
«предоставление субсидий местным бюджетам муниципальных образований на софинансирование проектирования и строительства (реконструкции), а также ремонта и капитального ремонта автомобильных дорог общего пользования»
2. Контроль исполнения решения возложить на постоянную депутатскую комиссию по законности и охране общественного порядка.
3. Настоящее решение вступает в силу со дня его принятия и размещения на официальном портале Республики Саха (Якутия) в разделе МО «Чурапчинский улус (район)».

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 233

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Окороковой Евдокии Егоровне

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятьдесят третья (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) решил:

за многолетний добросовестный труд и личный вклад в социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Окороковой Евдокии Егоровне, ветерану труда, Отличнику муниципальной службы РС (Я), Почетному гражданину Ожунского наслега.

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 226

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

Об отчете главы муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» о рабочей деятельности за 2021 год

На основании Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» № 131-ФЗ от 06.10.2003 г., Устава муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия), заслушав и обсудив информацию Саргыдаева Степана Анатольевича, главы муниципального образования «Чурапчинский улус (район)», улусный Совет депутатов решил:

1. Утвердить отчет главы муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» о рабочей деятельности за 2021 год.
2. Настоящее решение вступает в силу со дня принятия.

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 236

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Дмитриевой Варваре Николаевне

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятьдесят третья (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) решил:

за многолетний добросовестный труд, личный вклад в развитии физической культуры и спорта, социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Дмитриевой Варваре Николаевне, ветерану труда и спорта РС (Я), Отличнику физической культуры и спорта РС (Я), Отличнику здравоохранения РС (Я), Почетному гражданину Хадарского наслега.

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ
РЕШЕНИЕ № 232

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Захарову Владимиру Мироновичу

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятьдесят третья (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) решил:

за многолетний добросовестный труд и личный вклад в развитии сельского хозяйства и социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Захарову Владимиру Мироновичу, ветерану агропромышленного комплекса, Отличнику сельского хозяйства РС (Я), Почетному гражданину Телейского наслега, обладателю знаков «За заслуги перед районом III степени», «За заслуги в развитии физической культуры и спорта», «За вклад в развитие с. Толой».

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ
УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА
(ЯКУТИЯ)
ПЯТЬДЕСЯТ ТРЕТЬЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ
РЕШЕНИЕ № 234

с. Чурапча от 07 июня 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Лукиной Екатерине Семеновне

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятьдесят третья (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) решил:

за многолетний добросовестный труд и личный вклад в развитии системы образования и социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Лукиной Екатерине Семеновне, ветерану педагогического труда, заслуженному учителю Якутской АССР, кавалеру ордена «Знак Почета», делегату IV Съезда учителей и педагогической общественности ЯАССР, делегату III Всесоюзного съезда учителей в г. Москва.

С.А. Саргыдаев,
глава муниципального образования,
А.А. Захаров,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
«ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ
САХА (ЯКУТИЯ)
ШЕСТИДЕСЯТАЯ СЕССИЯ
(ОЧЕРЕДНАЯ)

РЕШЕНИЕ № 307

с. Чурапча от 15 февраля 2018 года

Об определении границ прилегающих к некоторым организациям и объектам, территорий на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег»

В соответствии с Федеральным законом от 22.11.1995 г. № 171-ФЗ «О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции и об ограничении потребления (распития) алкогольной продукции» и с постановлением Правительства Российской Федерации от 27.12.2012 г. № 1425 «Об определении органами государственной власти субъектов Российской Федерации мест массового скопления граждан и мест нахождения источников повышенной опасности, в которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции, а также определении органами местного самоуправления границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции», Улусный районный Совет депутатов МО «Чурапчинский улус (район)», решил:

1. Утвердить перечень организаций и (или) объектов, расположенных на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег», на прилегающих территориях которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции, согласно приложению № 1.

2. Определить прямой способ расчета расстояния от входа в здание (строение, сооружение) в котором расположены организации и объекты, указанные в приложении № 1 к настоящему решению, до входа для посетителей в стационарный торговый объект.

3. Определить:

- расстояние от детских организаций до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от образовательных организаций до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от медицинских организаций до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от объектов спорта до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от автобусных и розничных рынков до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от объектов спорта до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от вокзалов и аэропортов до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от мест массового скопления граждан, определенных органом государственной власти Республики Саха (Якутия), до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от мест нахождения источников повышенной опасности, определенных органом государственной власти Республики Саха (Якутия), до границ прилегающих территорий в размере 700 метров;
- расстояние от объектов военного назначения до границ прилегающих территорий в размере 700 метров.

4. Утвердить схемы границ прилегающих территорий для каждой организации или объекта, указанных в приложении № 1, согласно приложению № 2.

5. Опубликовать настоящее решение в средствах массовой информации, опубликовать в газете «Саха Олох» и разместить на официальном сайте муниципального образования «Чурапчинский улус (район)».

6. Не позднее 1 месяца со дня принятия направить решение, а также документ подтверждающий вступление в силу данного решения в Управление Республики Саха (Якутия) по лицензированию и осуществлению лицензионного контроля за розничной продажей алкогольной продукции, осуществляющее лицензирование розничной продажи алкогольной продукции, для размещения на официальном сайте в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

7. Контроль за исполнением настоящего решения возложить на комиссию по законности и охране общественного порядка.

8. Настоящее решение вступает в силу с момента официального опубликования.

Я.П.КОКОНЕШНИКОВ,
председатель улусного (районного)
Совета депутатов
А.Т.ПОГОВИЦЫН,
глава муниципального образования.

Приложение № 1 к Решению от «15» февраля 2018 г. № 307 «Об определении границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег»

Перечень организаций и (или) объектов, расположенных на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег», на прилегающих территориях которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции

1. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Спортивная, 2

2. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Спортивная, 2/1

3. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Спортивная, 2/2

4. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Спортивная, 2/5

5. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Чурапчинская гимназия имени Степана Кузьмича Макарова» муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Петровского, 29

6. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Чурапчинская средняя общеобразовательная школа» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Нерюнгринская, д. 42

7. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение – Чурапчинская средняя общеобразовательная школа имени С.А. Никитина муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия), 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Октябрьская, д. 32

8. Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская республиканская спортивная средняя школа-интернат олимпийского резерва имени Д.П. Коркина» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Спортивная д. 6

9. Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования «Чурапчинская детская школа искусств им. А.П. Гоголева» МО «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Ленина д. 51

10. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Ленина, д. 43

11. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Курашова, д. 7

12. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Курашова, д. 7А

13. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Солнышко» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. В. Яковлева, д. 19

14. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Чурапчинское» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, пер. Спортивный, д. 18А

15. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Мечта» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Ленина, д. 19

16. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Космос» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Ярославского, д. 30

17. Государственное бюджетное образова-

тельное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинский колледж» 678670, Республика Саха (Якутия), с. Чурапча, ул. Н.И. Мухоморова, дом 4

18. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Нерюнгринская, д. 36

19. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с. Чурапча, ул. Петровского, д. 40

20. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Березка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Н.И. Мухоморова, д. 1

21. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, дом 1

22. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, дом 9

23. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27

24. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 23

25. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 37

26. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 44

Республика Саха (Якутия), Чурапчин-

ский район, с. Чурапча, ул. Октябрьская, дом 26А

27. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 28

28. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Октябрьская, дом 18

29. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27, корпус А

30. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27, корпус Б

31. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Макарова, дом 9А

32. Культура спортивный комплекс «Молодежный» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ярославского, дом 20А

33. Многофункциональный спортивный комплекс им. А.И. Федотова 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 46

34. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинский социально-реабилитационный центр для несовершеннолетних» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Н.И. Мухоморова, д. 3

35. Стадион «Ботур Уус» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, м.р. Школа Интернат

36. Площадь Ленина 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 41

37. Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования «Центр детского творчества «Радость» муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 44

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)
ЧЕТЫРНАДЦАТАЯ СЕССИЯ (ВНЕОЧЕРЕДНАЯ)

с. Чурапча от 02 июля 2019 года

О внесении изменений в решение № 307 от 15 февраля 2018 года «Об определении границ прилегающих к некоторым организациям и объектам, территорий на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег»

В соответствии с Федеральным законом от 22.11.1995 г. № 171-ФЗ «О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции и об ограничении потребления (распития) алкогольной продукции» и с постановлением Правительства Российской Федерации от 27.12.2012 г. № 1425 «Об определении органами государственной власти субъектов Российской Федерации мест массового скопления граждан и мест нахождения источников повышенной опасности, в которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции, а также определении органами местного самоуправления границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции», Улусный районный Совет депутатов МО «Чурапчинский улус (район)», решил:

- Внести следующие изменения в Решение № 307 от 15 февраля 2018 года:
- в разделе 2. Определить прямой способ расчета расстояния от входа в здание (строение, сооружение) в котором расположены организации и объекты, указанные в приложении № 1 к настоящему решению, до входа для посетителей в стационарный торговый объект, нестационарный торговый объект, места общественного питания, ресторан, кафе, бар, столовая, буфет.
- Контроль за исполнением решения возложить на постоянную депутатскую комиссию по законности и охране общественного порядка.
- Решение вступает в силу со дня принятия.
- Настоящее решение опубликовать в улусной газете «Саха Олох».

А.А. Захаров, председатель Улусного (районного) Совета депутатов,
А.А. Погосов, временно исполняющий обязанности главы муниципального образования.

Тыаба баһаары ыгыты иһин ыстараап кээмэйэ улаатта

Мариянна ЗАХАРОВА,
Чурагчытаабы 38 нүөмэр-
дээх уоттан бэһэһыыр этэрээт
инструктора.

Балааккаларга 10-тан элбэх
оёо хонор буоллабына, автоном-
най дымовой извещатель бэр

Кыра Лөгөнтөй сизинизрз.

Чугас аймахтара Чичигинаровтар, кинилэр
оҕолоро.

Хатаны юбилейгэн дараалтата.

ПОЛИЦИЯ ИЙТИННЭРЭ

Прокуратурата

Сааны харайыыга ирдэбиллэр

БИЛЭЭРИЙН / ОБЪЯВЛЕНИЕ

БИЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Продаётся участо
Ожудунском насле

с Дябыла (Чурапчинский улус). Площадь участка

2000кв.м с 2 домами и сараем (1 дом 12х6м, 2 до

по ул. Григорьева д.21. Ест.

Цена: 800 т.р. Хороший торг!
Возможно использовать как капитал: ипотека

Подробности по номеру: 89142415753

СЕДАЛИЩЕВА Сардана Афанасьевна

уу дьыл, бэс ыйын 4 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туһаарыабытын добогторугар, билэр дьонугар диригиник курутууйан тура

Ийэтэ, кыһа, күтүөтэ, сизэ, хыһыдэрэ, күтүөтэ, сизинэ

Тапталлаах кыына
СЕДАЛИЩЕВА Сардана Афанасьевна

Хуучин бичигчид И.И. Ильиничинага уянна бодолдугар, сизэньэригэр дэри

Ийэтин биһргэ төрөөбүттэр

СЕДАЛИЦЕВА Сардана Афанасьевна

Ирина Ильинична, оболоругар, сизинэрингэр дирийн кутурбаммы

Быраата, кийинтэ, оҕолоро, сизинэр

Бүтээгдэхүүн сандан: № 22 (11848)
Кэмпийн: 2 боч. лийс
Ахсаан 1250, Хайнгат сүмнэвт: 20